

Hoofdstuk IV -
Codificatie in de
Duitse Landen

Sacrum Imperium
Romanum = de
voortzetting van het
Westromeinse Rijk

Onder Karel de Grote:
Rechtseengeid door
optekening van alle
ongeschreven regels ≠
codificatie

Oost-Francië: gekozen
vorst door de
keurvorsten

- Rooms koning
- Keizer door een
tweede kroning
door de paus >
Afhankelijkheid

Oost (Byzantium) <>
West:

'Vos non Romani, sed
Longabardi estis.'
(Barbaren)

Ondergang
Byzantijnse Rijk:
Verovering door de
Turken (1453)

Conflicten tussen de
keizer en de paus.
Escalatie: Hendrik IV

Habsburgers:
Erflanden gegroepeerd
rondom Oostenrijk

- Sterke
Hausmacht
- Geringe
Keizersmacht

'Reichskammergericht'
faalde vanwege:

- Privilegium de
non evocando

- Privilegium de
non appellando

Karel V:
Salvatorische
Clausule:
Gewoonterecht heeft
geen rechtskracht.

Vijanden van het Rijk:
Frankrijk, Turken en de
binnenlandse
godsdiensstuwten.

- Dertigjarige
Oorlog
- Vrede van
Westfalen/Muns
ter

Leopold I versloeg de
Turken.

Romeinse recht >
Subsidiaire gelding

Vernunftrecht
Ideaal: een voor
iedereen begrijpelijke
codificatie

ALR (1794):
Alternatieve
subsidiare rechtsbron
in het Pruisische
koninkrijk in plaats van
het Romeins recht.

Brein hierachter:
Frederik II > Geen
nadere interpretatie
Uitvoering: Cocceji
- Encyclopedisch
karakter

Nieuwe poging: Suarez
Ook: zo groot
mogelijke materiële
volledigheid

ABGB (1811):

Maria Theresia:
Politiek eenheid door
rechtseenheid.

Tegen: de
pluriformiteit van het
Rijk.

Resultaat: te lang en
te zeer beïnvloed door
Romeins recht
Nieuw: Zeiller
Geen materiële
volledigheid

Na de nederlaag van
Napoleon, bepaalde
het noordelijke Pruisen
het gezicht van het
Duitse Rijk.

Thibaut (1814): één
nationale codificatie >
rechtseenheid en
politieke eenheid.
Mislukt om twee
redenen:

- Geen politieke
eenheid -
Soevereiniteit
van kleine
staatjes.
- Friedrich Carl
von Savigny

Eerst:
Leidende
rechtsbeginselen
Juridische
rekenmethode.
Kortom: zijn doel was
een
rechtswetenschappelij
ke techniek.

Historische School.

- Institutionen:
historische
ontwikkeling
van het
Romeins recht
- Pandekten:
Eigentijdse
Romeins recht

'System.'

Theodor Mommsen
(1817-1903)

- Afkeer van de maatschappij zoals zij was:

Otto von Bismarck:
Eenheid brengen door 'Eisen und Blut'.
Oostenrijk werd losgemaakt.
(Ausgleich - 1867).
Overwinning op Frankrijk: Deutsches Kaiser in de Spiegelzaal van Versailles als wraak op Napoleon - 1871.
Het Tweede Rijk.
Mommsen: 'Bismarck hat der Nation das Rückgrat gebrochen.'

Nu was er Staatkundige Eenheid > Wenselijkheid een gemeenschappelijk burgerlijk recht.
Nodig: een overdracht van de

wetgevingscompetentie.

Windscheid:
Wetsontwerp geïnspireerd op Savigny.

- Te professoraal en dogmatisch.
- Geen behandeling van sociale vraagstukken.

Herziening: BGB 1-1-1900.

Maar kritiek volgde:
Rudolf van Jhering (1818-1892)
De leer van Savigny was:

- Wereldvreemd
- Onpraktisch
- Professoraal

Waar was het werkelijke rechtsleven?
Wetenschappelijk > Maatschappelijk/Sociaal

- WO I
- Weimar-Republiek:
Freirechtsbewegung -
- Rechter zonder wet.
- Derde Rijk:
Adolf Hitler
Neurenberger Wetten
> Generalklauseln:
uitleggen in de geest van het nationaalsocialisme.
BGB verwerd tot instrument van deze ideologie.
Nieuw 'Volksgesetzbuch':
Grundregeln + Neuaufbau
- WO II
- DDR (socialistisch wetboek) en West-Duitsland
- Wiedervereniging: BGB